

Näringsutskottets betänkande

1982/83:15

om anslag m. m. på tilläggsbudget I inom industridepartementets område (prop. 1982/83:25)

Ärendet

Proposition 1982/83:25 med förslag om tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1982/83 behandlas i detta betänkande såvitt gäller bilaga 7 (industridepartementet) punkterna 1, 2 och 4–11. Förutom anslag föreslås där vissa bemyndiganden m. m.

Vidare behandlas (under punkt 8) en motion som har väckts med anledning av propositionen.

FJORTONDE HUVUDTITELN

B. Industri m. m.

1. **Kostnader för statsstödd exportkreditgivning genom AB Svensk Exportkredit.** Regeringen har under punkt 1 (s. 36–38) föreslagit riksdagen att till Kostnader för statsstödd exportkreditgivning genom AB Svensk Exportkredit på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1982/83 anvisa ett förslagsanslag av 1 110 000 000 kr.

Propositionen

Under samma anslagsrubrik har i statsbudgeten för budgetåret 1982/83 förts upp ett förslagsanslag av 380 milj. kr. Belastningen på detta anslag under budgetåret beräknas nu till 1 490 milj. kr. Skillnaden mellan budget och beräknad medelsåtgång förklaras av att utlåningen från AB Svensk Exportkredit (SEK) har ökat snabbt och att den skillnad mellan bolagets utlåningsränta och dess upplåningsränta som staten skall täcka har förblivit stor. Att anslaget, trots att det har anvisats som förslagsanslag, nu bör räknas upp motiveras med att det är angeläget att beräkningar över budgetutfallet kan göras med hög tillförlitlighet.

De dispositioner som föreslås under nästa punkt föranleds av en planerad ökning av SEK:s aktiekapital och garantifond med i vardera fallet 100 milj. kr., varav staten skall svara för hälften.

Utskottet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och hemställer

att riksdagen till *Kostnader för statstödd exportkreditgivning genom AB Svensk Exportkredit* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1982/83 anvisar ett förslagsanslag av 1 110 000 000 kr.

2. Teckning av aktier i AB Svensk Exportkredit. Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt 2 (s. 38) och hemställer

att riksdagen

1. till *Teckning av aktier i AB Svensk Exportkredit* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1982/83 anvisar ett reservationsanslag av 50 000 000 kr.,
2. bemyndigar fullmäktige i riksgäldskontoret att utfärda garanti-förbindelse på 50 000 000 kr. att ingå i garantifonden hos AB Svensk Exportkredit.

D. Mineralförsörjning m. m.

3. Ändrad tjänstetyp för tjänsten som chef för nämnden för statens gruvegendom. Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt 4 (s. 40) och hemställer

att riksdagen bemyndigar regeringen att vid nämnden för statens gruvegendom i utbyte mot en tjänst med beteckningen e inrätta en ordinarie tjänst för verkschefen med beteckningen p.

4. Delegationen för samordning av havsresursverksamheten. Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt 5 (s. 40 f.) och hemställer

att riksdagen till *Delegationen för samordning av havsresursverksamheten* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1982/83 anvisar ett reservationsanslag av 58 000 kr.

5. Aktieägartillskott till Sveriges geologiska AB. Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt 6 (s. 41 f.) och hemställer

att riksdagen till *Aktieägartillskott till Sveriges geologiska AB* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1982/83 anvisar ett anslag av 6 440 000 kr.

E. Energi

6. **Statens vattenfallsverk: Kraftstationer m. m.** Regeringen har under punkt 7 (s. 42-45) föreslagit riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att besluta om att tillbyggnad av Stadsforsens kraftstation med ett fjärde aggregat får ingå i vattenfallsverkets projektreserv,

2. bemyndiga regeringen att medge att vattenfallsverket tillför Ludvika Elverk AB apportegendom till ett värde av 19 300 000 kr.,

3. bemyndiga regeringen att medge att vattenfallsverket överlåter viss fast egendom till Västerbergslagens Energi AB,

4. godkänna vad föredragande statsrådet har förordat i fråga om bemyndigande för regeringen att besluta om att bilda aktiebolag eller förvärva aktier i sådant bolag inom statens vattenfallsverks verksamhetsområde.

Propositionen

Den planerade tillbyggnaden av Stadsforsens kraftstation, belägen i Indalsälven, medför att elproduktionsanläggningarna i älven kan utnyttjas med högre genomsnittlig verkningsgrad.

Efter sitt förvärv av Gränges AB:s krafttillgångar levererar statens vattenfallsverk råkraft till Ludvika Elverk AB, vilket ägs av Ludvika kommun. Vattenfallsverket och kommunen har slutit ett konsortialavtal enligt vilket vattenfallsverket skall överta 58 % av aktierna i elverksbolaget. Aktierna betalas med apportegendom. Bolaget byter namn till Västerbergslagens Energi AB. Detta skall för 38,7 milj. kr. förvärva bl. a. viss i propositionen angiven fast egendom från vattenfallsverket.

Regeringen har bemyndigats att, för andra typer av bolag än distributionsföretag, medge aktieförvärv eller bildande av bolag inom ramen för vattenfallsverkets investeringsanslag intill ett sammanlagt belopp av 75 milj. kr. per budgetår. I propositionen föreslås att beloppsgränsen skall beslutas för varje budgetår och utgöra 75 milj. kr. för budgetåret 1982/83. Bemyndigandet skall begränsas till att gälla bolag med ett bundet eget kapital på högst 5 milj. kr.

Utskottet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och hemställer att riksdagen

1. bemyndigar regeringen att besluta om att tillbyggnad av Stadsforsens kraftstation med ett fjärde aggregat får ingå i vattenfallsverkets projektreserv,

2. bemyndigar regeringen att medge att vattenfallsverket tillför Ludvika Elverk AB apportegendom till ett värde av 19 300 000 kr.,
3. bemyndigar regeringen att medge att vattenfallsverket överlåter viss fast egendom till Västerbergslagens Energi AB,
4. godkänner vad föredragande statsrådet har förordat i fråga om bemyndigande för regeringen att besluta om att bilda aktiebolag eller förvärva aktier i sådant bolag inom statens vattenfallsverks verksamhetsområde.

F. Teknisk utveckling m. m.

7. **Stöd till industriellt utvecklingsarbete.** Regeringen har under punkt 8 (s. 46 f.) föreslagit riksdagen att medge att stöd från Fonden för industriellt utvecklingsarbete får lämnas även i form av garantiåtagande, i enlighet med vad föredragande statsrådet har förordat.

Propositionen

Fonden för industriellt utvecklingsarbete – Industrifonden – stödjer utveckling av produkter, processer och system för industriell produktion. Stödet lämnas i form av lån eller bidrag med villkorlig återbetalningsskyldighet. I propositionen föreslås att fonden försöksvis under budgetåren 1982/83 och 1983/84 i begränsad omfattning får – mot avgift – lämna stöd även i form av garantiåtagande. Ett belopp motsvarande garantiåtagandet skall därvid reserveras inom det kapital som fonden disponerar för stöd.

Utskottet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och hemställer att riksdagen medger att stöd från Fonden för industriellt utvecklingsarbete får lämnas även i form av garantiåtagande, i enlighet med vad föredragande statsrådet har förordat.

G. Statsägda företag

8. **Kostnader för avveckling av viss utbildning vid Telub AB.** Regeringen har under punkt 9 (s. 47 f.) föreslagit riksdagen att till Kostnader för avveckling av viss utbildning vid Telub AB på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1982/83 anvisa ett reservationsanslag av 53 500 000 kr.

I motion 1982/83:68 av Sten Svensson (m) och Per Westerberg (m) hemställs att riksdagen avslår propositionen i vad avser [punkt] G 7 Kostnader för avveckling av viss utbildning vid Telub AB.

Propositionen

Svenska staten och Telub AB – som ägs av förenade fabriksverken genom FFV Företagen AB – träffade i december 1981 avtal om att Telub skulle avbryta en utbildning av libyska ungdomar, som företaget bedrev i Växjö enligt avtal med The Military Procurement of Libyan Armed Forces. Statens avtal med Telub godkändes av riksdagen i juni 1982 i vad avser ekonomiska förpliktelser för staten. Till kostnader för avveckling av utbildningen anvisades för budgetåret 1981/82 ett förslagsanslag av 57 milj. kr. De återstående avvecklingskostnader som staten nu enligt sitt avtal med Telub skall ersätta föranleds av ett avtal mellan Telub och kunden om att 1979 års avtal dem emellan skall upphöra under förutsättning att viss ersättning utbetalas till kunden.

Motionen

I motionen anförs att regeringen inte i propositionen har redovisat beräkningsunderlaget för det föreslagna anslaget. Riksdagen har, heter det, inte möjlighet att bedöma vilka kostnadsposter som ingår och konstatera i vad mån Telubs krav har tillgodosetts utan erinran eller ej. Riksdagen kan, säger motionärerna, inte fatta beslut om ett anslag av den angivna storleksordningen på ett så bristfälligt underlag.

Utskottet

Utskottet har vid sin beredning av ärendet haft tillgång till den framställning från Telub AB och det sekretessbelagda avtal mellan Telub och kunden som ligger till grund för regeringens förslag om medelsanvisning. Utskottet har vidare fått kompletterande muntliga upplysningar av företrädare för industridepartementet. Syftet med motion 1982/83:68 har därmed blivit tillgodosett. Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1982/83:68 till *Kostnader för avveckling av viss utbildning vid Telub AB* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1982/83 anvisar ett reservationsanslag av 53 500 000 kr.

9. **Visst bemyndigande för förenade fabriksverken.** Regeringen har under punkt 10 (s. 48 f.) föreslagit riksdagen att bemyndiga regeringen att medge

förenade fabriksverken att lämna borgen för åtaganden gjorda av IG JAS AB med högst 37 500 000 kr.

Propositionen

Förenade fabriksverken (FFV) är delägare i IG JAS AB, som har slutit avtal med försvarets materielverk angående konstruktion och tillverkning av flygplanssystem JAS. För fullgörande av betalningsskyldighet som IG JAS AB kan komma att ådraga sig mot materielverket om avtalet hävs skall delägarna i bolaget gå i borgen som för egen skuld till dess full betalning har erlagts.

Utskottet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och hemställer
att riksdagen bemyndigar regeringen att medge förenade fabriks-
verken att lämna borgen för åtaganden gjorda av IG JAS AB
med högst 37 500 000 kr.

10. Kapitaltillskott till Norrlands Skogsägares Cellulosa AB för avveckling av Hörneforsfabrikerna. Regeringen har under punkt 11 (s. 49 f.) föreslagit riksdagen att till Kapitaltillskott till Norrlands Skogsägares Cellulosa AB för avveckling av Hörneforsfabrikerna på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1982/83 anvisa ett reservationsanslag av 29 500 000 kr.

Propositionen

Enligt ett avtal som riksdagen godkände hösten 1981 skulle staten täcka merkostnader som föranleddes av ett åtagande av Norrlands Skogsägares Cellulosa AB (Ncb) att mot sina egna planer under en tid fortsätta driften vid företagets fabriker i Hörnefors. För ändamålet anvisade riksdagen ett reservationsanslag av 36,9 milj. kr. Regeringen förutsattes återkomma till riksdagen med framställning om anslag för sådana ytterligare avvecklingskostnader som skulle vara ersättningsgilla enligt avtalet. Så sker nu på grundval av en skrivelse från Ncb till regeringen i oktober 1982.

Utskottet

Utskottet har vid sin beredning av ärendet haft tillgång till Ncb:s framställning till regeringen och därtill hörande handlingar. Företrädare för industridepartementet har lämnat kompletterande muntliga upplysningar.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och hemställer
att riksdagen till *Kapitaltillskott till Norrlands Skogsägares Cellu-
losa AB för avveckling av Hörneforsfabrikerna* på tilläggsbud-

get I till statsbudgeten för budgetåret 1982/83 anvisar ett reservationsanslag av 29 500 000 kr.

Stockholm den 9 december 1982

På näringsutskottets vägnar

NILS ERIK WÅÅG

Närvarande: Nils Erik Wååg, (s), Tage Sundkvist (c), Lilly Hansson (s), Erik Hovhammar (m), Lennart Pettersson (s), Rune Jonsson (s), Sten Svensson (m), Karl-Erik Häll (s), Per Westerberg (m), Christer Eirefelt (fp), Jörn Svensson (vpk), Birgitta Johansson (s), Ivar Franzén (c) och Per Unckel (m).

Särskilt yttrande

Kapitaltillskott till Norrlands Skogsägares Cellulosa AB för avveckling av Hörneforsfabrikerna (punkt 10)

Erik Hovhammar, Sten Svensson, Per Westerberg och Per Unckel (alla m) anför:

Riksdagens beslut våren 1981 att regeringen borde föranstalta om fortsatt drift av Hörnefors fabriker under en provotid fattades mot näringsutskottets rekommendation och mot moderata samlingspartiets röster. Vid förhandlingarna med Ncb om det avtal som beslutet nödvändiggjorde hade staten en ogynnsam position. När riksdagen hösten 1981 fick ta ställning till detta avtal hade Ncb redan till väsentlig del fullgjort sitt åtagande. Det var alltså knappast möjligt för riksdagen att pröva avtalet förutsättningslöst.

Regeringen begärde hösten 1981 ett anslag av 50 milj. kr. för de merkostnader till följd av den förlängda driften i Hörnefors som staten skulle betala. Detta belopp karakteriserades av regeringspartiernas representanter i näringsutskottet som "ett takbelopp avsett att täcka alla kostnader som kan bli ersättningsgilla enligt avtalet" (NU 1981/82:20 s. 16). På initiativ från moderata samlingspartiets sida begränsade riksdagen det anslag som då gavs till 36,9 milj. kr., dvs. det belopp som vid den tidpunkten kunde verifieras mera bestämt. Det av regeringen föreslagna anslagsbeloppet betecknades av utskottsmajoriteten (s, m) som "uppseendeväckande högt".

Den räkning som nu har presenterats för riksdagen upptar emellertid en betydligt större summa, $(36,9 + 29,5 =) 66,4$ milj. kr. En marginell del gäller oförutsedda kostnader som ännu inte kan överblickas helt. Det står emellertid klart att det hösten 1981 angivna "takbeloppet" överskrids med ett belopp av storleksordningen 15 milj. kr. Riksdagen kan inte undandra att anvisa de ytterligare medel som behövs.

Vi finner det angeläget att foga ett par kommentarer till utskottets tillstyrkan av det begärda anslaget.

För det första är det nu ännu mer tydligt än tidigare att riksdagens beslut om fortsatt drift i Hörnefors efter den av företaget bestämda nedläggnings-tidpunkten var olyckligt. Riksdagens ingripande upphävde inte de företags-ekonomiska realiteter som Ncb måste anpassa sig efter. För det andra har de villkor som överenskoms mellan staten och Ncb uppenbarligen inte utgjort ett tillräckligt incitament för företaget att på allt sätt försöka pressa ned de kostnader som skulle täckas av staten. Att låta en industrianläggning drivas vidare praktiskt taget på öppen räkning är ett dyrbart sätt för statsmakterna att lösa sådana sysselsättningsproblem som strukturutvecklingen inom näringslivet för med sig.